

Sanat Eğitimi ve Öğrencilerin Yaratıcılık Düzeyleri

Art Education and the Creativity Level of the Students

Ayhan Dikici
Niğde Üniversitesi

Öz

İnsanın yaratıcılığına etki eden birçok neden vardır. Küçük yaştaki çocukların yaratıcılıklarını geliştirmeye en uygun alan sanatsal alanlardır. Sanat eğitimi, çocukların yaratıcılık gücünü geliştirmeyi, karşılaştıkları sorunları yepyeni bir biçimde çözümlenmeyi öğrenmelerini amaçlar.

Bu araştırmanın amacı, sanat eğitimi alan ve almayan lise son sınıf öğrencilerinin yaratıcılık düzeylerini belirlemektir. Öğrencilerin yaratıcılık düzeyini belirlemek amacıyla bir tutum ölçeği geliştirilmiş ve Torrance Yaratıcı Düşünme Testi Sözel A Formu kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, sanat eğitimi alan öğrencilerin, sanat eğitimi almayan öğrencilere oranla daha fazla yaratıcı oldukları bulunmuştur. Cinsiyet açısından yapılan karşılaştırmalarda anlamlı fark görülmemiştir. Sonuçta, sanat eğitimi derslerinin diğer dersler kadar önemli olduğu ve daha serbest bir ortamda yapılmasının gerektiği konusunda okul yöneticilerinin uyanılması önerilmiştir.

Anahtar sözlükler: Sanat eğitimi, yaratıcılık, lise, tutum ölçeği.

Abstract

There are many reasons that affect individuals' creativity. Art education is the most relevant discipline for developing the creativity of children. Art education aims to develop the creativity of children and it helps them to analyze their problems.

The main aim of the study is to determine the creativity level of the high school students who take art education lessons and those who do not. For determining the creativity level of the students an attitude scale was developed and also the Torrance Test of Creative Thinking Verbal A Form was used. The results of the study show that the students who take Art Education lesson were more creative than others. There isn't any significant difference according to sex. As a result it can be suggested that art education lessons are very important and thus school administrators should give special importance to them.

Key Words: Art education, creativity, high school, attitude scale.

Giriş

Yaratıcılık, bir üründen çok, bir süreçtir. İlginç bir resim yapmak ya da aykırı düşünerek bir şeyler yazmak yaratıcı çalışma örnekleri olabilir. Ancak, kararlı insanlar resim, heykel yaparken, yazarken ve oynarken yaratıcı süreçlerin merkezindedirler. Sanat dalları, yaratıcılığın en yaygın görüldüğü örneklerdir. Fakat, yaratıcı düşünme, hayatın neredeyse bütün, aşamalarında bulunmaktadır. Çocuklar sorulara alışılmamış

cevaplar vererek ya da çok güçlü mizah duyguları ile yaratıcı bir şekilde düşünerek öğretmenlerini şaşırtabilirler (DeBord, 1997).

San'a göre ise yaratıcılık (1979, 177), "her bireyde var olan ve insan yaşamının her bölümünde bulunabilen bir yeti, günlük yaşamdan bilimsel çalışmalara dek uzanan geniş bir alanı içine alan süreçler bütünü, bir tutum ve davranış biçimidir." Torrance (1995, 23), yaratıcılık konusunda süreci vurgulamaktadır. Ona göre yaratıcılık, "problemlerin veya bilgideki boşlukların hissedilmesi, düşünce veya hipotezlerin oluşturulması, hipotezlerin sınılanması, geliştirilmesi ve verilerin iletilmesidir." Yaratıcılığın tanımını analiz ettikten sonra sanat eğitiminin

Yrd. Doç. Dr. Ayhan Dikici, Niğde Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü.

amacını irdelemek gerekmektedir. Yaratıcılığı geliştirme yollarından biri de plastik sanatlar eğitimidir. Çünkü, plastik sanatlar eğitiminin genel amaçlarının içerisinde sanat eğitimi yatmaktadır (Erbay, 2000, 22-23). Erbay'ın aktarınıyla Dewey, çocukğa, sanat eğitimi yoluyla yaratıcılığın kazandırılması görüşünü savunmuştur. Jeffus'un (1999), eğitim alanında yaptığı bütün araştırma ve çalışmalar, onu sanat eğitiminin problem çözme ve yaratıcı düşünme için en önemli katalizör görevi gördüğüne inandırmıştır. Bu konuda San, sanat eğitiminin amacının "sanat yoluyla eğitim" olduğunu belirtir (San, 1977).

Kırıoğlu'na göre (2002, 169) "...sanatın öğretimindeki amaç ne tek tek yaratıcılar yetiştirmek ne de herkesi yaratıcı yapmaktır. Amaç, sanatı yaşatmak, sanatı öğretmektir." Bilindiği gibi küçük yaştaki çocukların yaratıcılıklarını geliştirmeye en uygun alan sanatsal alanlardır. Sanat eğitimi çocuğun çevresini daha iyi algılayıp değerlendirmesini sağlar. Yalnızca bakmayı değil görmeyi, duymayı, işitmeyi öğreterek yaratıcılık için ilk aşamayı sağlar (Ersoy, 1993, 274). Bütün çocukların yaratıcılık yeteneği vardır; ancak, yeteneklerinin gelişimi için çocuklara yaratıcı ortamlar hazırlanmalıdır (Bell, 1997).

Resim eğitimi, birçok insanın yorumladığı gibi, bireylerin güzel resim yapması yoluyla ileride ressam olmalarını amaçlamaz. Bu eğitim çocukların yaratıcılık gücünü geliştirmeyi, karşılaştıkları sorunları yepyeni bir biçimde çözümlenmeyi öğrenmelerini amaçlar. Sanat eğitiminin amacı bireylerin tasarlayabilme yeteneğinin geliştirilmesi, yaratıcı, kendine güveni olan, sanatsal okuryazarlığa sahip, estetik beğeni düzeyi yüksek gençler yetiştirmek olmalı. Bu amaca ulaşıldığı zaman aynı niteliklere sahip uygar bir toplum da yaratılmış olacaktır.

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın genel amacı, sanat eğitimi alan ve sanat eğitimi almayan lise son sınıf öğrencilerinin yaratıcılık düzeylerini belirlemektir. Bu amacı gerçekleştirmek için aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Sanat eğitimi alan öğrenciler ile sanat eğitimi almayan öğrencilerin yaratıcılık tutumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

2. Sanat eğitimi alan öğrenciler ile sanat eğitimi almayan öğrencilerin sözel yaratıcılıkları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
3. Öğrencilerin cinsiyet değişkenleri ile yaratıcılık tutumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
4. Öğrencilerin cinsiyet değişkenleri ile yaratıcılıkları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Yöntem

Bu bölümde araştırmanın evren ve örnekleme tanımlanmış, veri toplama aracı, verilerin toplanması, analiz ve kullanılan istatistiksel işlemler üzerinde durulmuştur.

Araştırmanın Modeli

Araştırma betimsel tarama modeline dayalı olarak yapılmıştır. Bu yolla, liselerde öğrenim gören son sınıf öğrencilerinin yaratıcılık düzeylerinin sanat eğitimi dayalı olarak bir farklılaşma gösterip göstermediğini ortaya koymaktır.

Evren- Örneklem

Araştırmanın evrenini, Elazığ'da Balakgazi Lisesi son sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmaya, 384 lise son sınıf öğrencisi içerisinden Basit Tesadüfi Örneklem (simple random sampling) yöntemi ile sanat eğitimi alan (Sosyal Bilimler ve Türkçe-Matematik alanından) 191 öğrenciden 50'si ve sanat eğitimi almayan (Fen Bilimleri alanından) 193 öğrenciden 50'si örneklem alınmıştır. Basit Tesadüfi Örneklemde evrendeki her birimin örneklem seçilmesinde eşit ve bağımsız olma olasılığı vardır. Eşitlik, evrendeki her birimin örneklem girmeden önce eşit şansının olduğunu ifade eder. Bağımsızlık, her evren birimi hakkındaki kararların ayrı olmasıdır. Bir birimin örneklem girmesi, diğerlerinin örneklem seçilmesine bağlı değildir (Balci, 1997, 98).

Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi

Veriler literatür taraması, tutum ölçeği ve Torrance Yaratıcı Düşünme Testi Sözel A Formu yoluyla toplanmıştır. Deneklerin yaratıcı tutumlarını ölçmek amacıyla *Likert* tipi ölçek geliştirilmiştir.

Araştırmada, veri toplama amacıyla Torrance Yaratıcı Düşünme Testi Sözel A Formu ve tutum ölçeği

kullanılmıştır. Torrance Yaratıcı Düşünme Testi (TYDT), sorun çözmeye gerekli olan sayısal bakımdan çokluğu (akıcılık), farklı alanlarda (esneklik) nadir görülen ve yaratıcı güç gerektiren (özgünlük) düşüncelerinin ortaya çıkarılmasını amaçlamaktadır (Rıza, 2001).

TYDT Sözel A Formu'nu Türk örnekleminde kullanan birçok araştırmacıya rastlamak mümkündür (Süzen, 1987; Sungur, 1988; Öncü, 1989; Ömeroğlu, 1990; Sarı, 1998; Tezci, 2002). Araştırmacılar, testin Türk örneklemini için geçerli ve güvenilir olduğunu kaydetmişlerdir. Torrance (1974) testin güvenilirliği açısından yaptığı çalışmada, .50 ile .93 arasında değişen oranlarda korelasyonlar bulmuştur. Bir başka güvenilirlik çalışması ile Torrance, akıcılık boyutunda .99 ve özgünlük boyutunda .94 güvenilirlik katsayıları bulmuştur. Testin alt boyutlarına ilişkin korelasyon katsayıları şöyledir: Akıcılık-esneklik: .89, akıcılık-özgünlük: .84, esneklik-özgünlük: .74'tür.

Sarı (1998) testin güvenilirlik analizinde Cronbach Alpha değerini .88 bulmuştur. Araştırmacı; akıcılık-esneklik arasında .79, akıcılık-özgünlük arasında .78 ve esneklik-özgünlük arasında .60 korelasyon katsayıları bulmuştur. Sungur'un yaptığı güvenilirlik çalışmalarında ise .85 ile .90 arasında değerler bulmuştur. Araştırmacıların bulguları TYDT Sözel A Formu'nun Türk örnekleminde uygulanabileceğini ortaya koymaktadır.

Denemelik Madde Yazımı

Yapılan literatür taraması sonucu ve elde edilen veriler ışığında araştırmacı tarafından 55 cümleden oluşan daha önce uygulanmamış bir tutum ölçeği hazırlanmıştır. Bu maddelerin 30'u olumlu, 25'i de olumsuz cümleler şeklinde düzenlenmiştir.

Tutum Ölçeğinin Yapısı

Kullanılan tutum ölçeği, tutum ölçmekte yaygın olarak kullanılan Likert tipi ölçektir. Balcı'nın (1997, 146), aktarımıyla Anderson'a (1988) göre Likert tipi ölçeklerde iki durum vardır. (1) İstenen durum; konuya karşı olumlu tutumu yansıtır. (2) İstenmeyen durum; konuya karşı olumsuz tutumu yansıtır. Likert ölçeğinde her iki durum da eşit olarak puanlanmaktadır. Buna göre beşli ölçek aralıkları oluşturulmuş. Olumlu maddelerde;

5=Tamamen katılıyorum, 4=Katılıyorum, 3=Kararsızım, 2=Katılmıyorum, 1=Hiç katılmıyorum şeklinde cevap seçenekleri belirlenmiştir. Olumsuz maddelerde tam tersi şekilde "Hiç katılmıyorum" seçeneğine 5 puan verilmiş ve diğer seçenekler de buna göre düzenlenmiştir.

Deneme Formunun İncelenmesi ve Ön Denemelerin Yapılması

Oluşturulan 55 maddelik deneme formu, uzman yargısı ile önincelemeden geçirilmiştir. Bu incelemede anlaşılabilirlik, kapsam, olumlu-olumsuz cümle ayırımının doğruluk düzeyi üzerinde durulmuştur. Elde edilen veriler ışığında 34 maddelik deneme formu oluşturulmuştur. Hazırlanan form, tutumu ölçülecek benzer bir gruba öndeneme için uygulanmıştır (Karasar, 1994, 142). Öndenemede 118 denek üzerinden veri alınmıştır.

Faktör Analizi ve Madde Ayırıcılık Güçlerinin Belirlenmesi

Deneklere uygulanan 34 maddelik deneme formuna ilişkin veriler üzerinde öncelikle faktör analizi yapılmıştır. Veriler SPSS 10.0 paket programında değerlendirilmiştir.

Faktör analizi, birden fazla değişkene bağlı bir değişkeni açıklamakta katkısı olan bağımsız değişkenlerin (faktörlerin) sayısını ve bu bağımlı değişkenlerin koordinatlarını (faktör yüklerini) belirlemede başvurulan bir yöntemdir (Turgut ve Baykul, 1992, 173). Faktör analizi yapılırken izlenen işlem basamakları aşağıda açıklanmıştır.

Öncelikle veriler üzerinde Döndürülmemiş Temel Bileşenler Analizi (Unrotated Principal Components Analysis) yapılmıştır. Bunun sonucunda özdeğeri (eigenvalue) 1 ve üzerinde olan 9 faktör belirlenmiştir. Birinci faktörün testteki 34 madde içinde açıkladığı varyans miktarı yüzde 30,7'dir. Bu analiz sonucunda birinci faktörde, faktör yükü .35 ve üzerinde olan maddeler ikinci analiz için seçilmiş ve 28 madde işler durumda görülmüştür. Bu uygulamada Barlett Test değeri (Barlett Test of Sphericity) 1896,759 bulunmuştur. Barlett Testi'ne göre "korelasyon matrisi birim matrise eşittir" hipotezi test edilmiş, yukarıdaki belirlenen değere göre hipotez reddedilmiştir (SPSS, 1993, 12). Başka bir deyişle, değişkenler arasında bir

korelasyon olduğu ve faktör analizinin bu değişkenlere uygulanabileceği söylenebilir. Bu testin yanında faktör analizinin uygunluğu konusunda bir fikir veren diğer bir test ise KMO (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy) testidir. Düşük KMO değerleri, yapılan faktör analizinin iyi olmadığı sonucunu verir. SPSS' e (1993, 12) göre KMO değeri 1' e yaklaştıkça yapılan faktör analizi daha anlamlı hale gelmektedir. Buna göre, deneme uygulamasında KMO=.84 bulunmuştur. Birinci faktörde yer alan 28 maddeye tekrar Döndürülmemiş Temel Bileşenler Analizi yapılmıştır. Bu analizin sonucunda ise birinci faktörde .35' in üzerinde faktör yüküne sahip olan 28 maddenin tamamı yer almıştır. Bu maddeler, özdeğeri 1'in üzerinde olan 7 faktör altında toplanmıştır. Ayrıca Barlett Testi= 1585,301, KMO= .88 bulunmuştur. Barlett Testi'nin sonucu, faktör analizinin verilere uygulanabileceğini göstermektedir. KMO değeri ise oldukça iyi bir düzeye ulaşmıştır. 28 madde için birinci faktörün varyans miktarı yüzde 10,2 iken, 7 faktörün açıkladığı toplam varyans miktarı yüzde 36,4 olmuştur. Ölçek tek boyutluluk özelliği taşıdığı için Eksen Rotasyonu (Quartimax Metodu) yapılmamıştır.

Madde Ayırıcılık Güçleri

Madde ayırıcılık güçleri t testi yoluyla yapılmıştır. Tutum ölçeğini oluşturan 28 maddeye ilişkin t değerleri 4.054 – 14.085 arasında 62 serbestlik derecesi ile $P < .05$ ve $P < .01$ düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu durumda tutum ölçeğinin, olumlu tutuma sahip olanlarla olmayanları yeterli kabul edilebilecek ölçüde birbirinden ayırt edebileceği söylenebilir.

Güvenirlilik çalışması olarak 28 maddeden oluşan bu ölçeğe Cronbach Alpha uygulanmıştır. Güvenirlilik katsayısı .96 bulunmuştur. Bu durumda ölçeğin homojen ve tek boyutluluk özelliği taşıdığı görülmüştür.

Verilerin Toplanması

Önuygulama sonucunda elde edilen veriler doğrultusunda geliştirilen tutum ölçeği, örnekleme alınan ve sanat eğitimi almayan (Fen Bilimleri alanındaki) öğrenciler ile sanat eğitimi alan (Sosyal bilimler ve Türkçe-Matematik alanındaki) öğrencilere uygulanmıştır. Tutum ölçeğinin uygulanmasından sonra öğrencilere Torrance Yaratıcı Düşünme Testi Sözel A Formu uygulanmıştır.

Verilerin Analizi

Elde edilen veriler SPSS for Windows 10.0 paket programında işlenmiştir. Verilerin analizi için aşağıdaki istatistiksel işlemler yapılmıştır.

Sanat eğitimi alan öğrenciler ile sanat eğitimi almayan öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek için *bağımsız gruplar t testi* uygulanmıştır. Ancak, t testi için önce *Levene Testi* uygulanmış ve varyansların homojenliği test edilmiştir (Sümbüloğlu ve Sümbüloğlu, 2000, 123).

Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde, araştırma kapsamına giren öğrencilerden elde edilen veriler analiz edilerek yorumlanmıştır.

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu başlık altında, araştırmanın genel amacına yönelik olarak sanat eğitimi alan öğrenciler ile sanat eğitimi almayan öğrencilerin yaratıcılık tutumları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için, öğrencilerden alınan veriler karşılaştırılmıştır. Yapılan karşılaştırma sonuçları Tablo 1' de verilmiştir.

Tablo 1' de görüldüğü gibi $P < .05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır. Bir başka deyişle, sanat eğitimi alan öğrenciler, sanat eğitimini almayan öğrencilere oranla daha fazla yaratıcı tutuma sahiptirler.

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu başlık altında, sanat eğitimi alan ve almayan öğrencilerin sözel yaratıcılıkları arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek amacıyla öğrencilerden alınan veriler karşılaştırılmıştır. Yapılan karşılaştırma Tablo 2' de verilmiştir.

Tablo 2 incelendiğinde, sanat eğitimi alan öğrencilerin yaratıcılığın akıcılık ve orijinallik boyutlarında daha yaratıcı oldukları görülmektedir. Akıcılık boyutunda,

Tablo 1.

Sanat Eğitimi Alan ve Almayan Öğrencilerin Yaratıcılık Tutumları

Grup	N	\bar{x}	ss	sd	t	p
S. Eğt. Alm.	50	106,58	8,2514	98	-4,343*	,000
S. Eğt. Alan	50	114,10	9,0243			

* $P < .05$ anlamlı (Levene Testi $F = 1,257$ $P > ,265$)

Tablo 2.
Sanat Eğitimi Alan ve Almayan Öğrencilerin Sözel Yaratıcılıkları Akıcılık (Levene Testi $F=1,345$ $P>,249$)

Grup	n	\bar{X}	ss	sd	t	p
S. Eğt. Alm.	50	12,7400	7,5884	98	-2,181*	,032
S. Eğt. Alan	50	15,7800	6,2867			

Esneklik (Levene Testi $F=,388$ $P>,535$)

Grup	n	\bar{X}	ss	sd	t	p
S. Eğt. Alm.	50	19,1400	7,1143	98	-,807	,422
S. Eğt. Alan	50	20,3000	7,2654			

Orijinallik (Levene Testi $F=2,851$ $P>,094$)

Grup	n	\bar{X}	ss	sd	t	p
S. Eğt. Alm.	50	12,7600	5,7448	98	-2,055*	,043
S. Eğt. Alan	50	14,9000	4,6081			

* $P<,05$ anlamlı

sanat eğitimi alan öğrencilerin, belli durumların benzerlerini düşünmekten ziyade, çok fikir ve kavramın üretilmesi yeteneğine daha fazla sahip oldukları görülmektedir. Yine orijinallik boyutunda da zihinsel enderlik gerektiren alışılmamış yeni çözüm yolları ve fikirlerin üretilmesi yeteneğine daha fazla sahiptirler. Esneklik boyutunda ise gruplar arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Yani, öğrencilerin kalıplaşmış düşüncelerden sıyrılarak bir yaklaşımdan diğerine geçme yetenekleri arasında bir fark bulunmamaktadır.

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu başlık altında, araştırmanın genel amacına yönelik olarak, öğrencilerin cinsiyet değişkenleri ile yaratıcılık tutumları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için öğrencilerden alınan veriler karşılaştırılmıştır. Karşılaştırma sonuçları Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3.
Cinsiyet Değişkenine Bağlı Olarak Öğrencilerin Yaratıcılık Tutumları

Grup	n	\bar{X}	ss	sd	t	p
Kız	54	111,9444	9,7292	98	1,873	,064
Erkek	46	108,4565	8,7196			

Cinsiyete dayalı olarak öğrencilerin yaratıcılık tutumları arasındaki karşılaştırmada anlamlı fark olmadığı Tablo 3'te görülmektedir.

Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu başlık altında, araştırmanın genel amacına yönelik olarak, öğrencilerin cinsiyet değişkenleri ile sözel yaratıcılıkları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için öğrencilerden alınan veriler karşılaştırılmıştır. Yapılan karşılaştırma sonuçları Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4.
Cinsiyet Değişkenine Bağlı Olarak Öğrencilerin Sözel Yaratıcılıkları Akıcılık (Levene Testi $F=,607$ $P>,483$)

Grup	n	\bar{X}	ss	sd	t	p
Kız	54	14,1667	6,7284	98	-,142	,888
Erkek	46	14,3696	7,5847			

Esneklik (Levene Testi $F=,117$ $P>,733$)

Grup	n	\bar{X}	ss	sd	t	p
Kız	54	19,2778	7,4262	98	-,666	,807
Erkek	46	20,2391	6,9192			

Orijinallik (Levene Testi $F=,688$ $P>,409$)

Grup	n	\bar{X}	ss	sd	t	p
Kız	54	13,8148	5,1030	98	-,031	,975
Erkek	46	13,8478	5,5616			

Tablo 4'teki verilere göre, kız ve erkek öğrencilerin sözel yaratıcılıkları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Cinsiyet faktörünün yaratıcılık açısından etkili bir faktör olmadığı daha önceki yapılan araştırmalardan bilinmektedir. Yavuzer (1996) ve Yontar'ın (1999) bulgularında cinsiyet açısından anlamlı fark bulunmamıştır.

Tartışma-Sonuç

Araştırmanın genel amacı, sanat eğitimi alan ve sanat eğitimi almayan lise son sınıf öğrencilerinin yaratıcılık düzeylerini belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sonuçlara varılmıştır.

1. Sanat eğitimi alan öğrencilerin, sanat eğitimi almayan öğrencilere oranla yaratıcılık tutumlarına daha fazla sahip oldukları sonucuna varılmıştır.

2. Sanat eğitimi alan öğrencilerin, yaratıcılığın akıcılık ve orijinallik boyutlarında daha fazla yaratıcı yeteneğe sahip oldukları sonucuna varılmıştır.
3. Cinsiyet değişkenine bağlı olarak öğrencilerin yaratıcılık tutumları arasında fark olmadığı görülmüştür.
4. Cinsiyet değişkenine bağlı olarak öğrencilerin sözel yaratıcılıkları arasında fark olmadığı görülmüştür.

Üniversiteye giriş sınavına hazırlanan lise son sınıf öğrencilerinin fen ağırlıklı eğitim görenleri çeşitli mühendislik ve sağlık bilimleri alanlarına yönelmektedirler. Türkçe-matematik ve sosyal alanda eğitim gören lise öğrencilerinin yaratıcılıklarının yüksek çıkması, bu alandaki öğrencilerin lise eğitimleri boyunca sanat eğitimine kaynaklık eden dersleri (resim, müzik, edebiyat, kompozisyon, sanat tarihi vb.) düzenli bir şekilde almış olmalarından kaynaklandığı düşünülebilir. Bu durumda sanat eğitiminin sadece sosyal alan öğrencileri için değil, tüm öğrencilerin alması gereken bir eğitim biçimi olduğu söylenebilir. Baltacıoğlu'na göre (1964, 96) her normal insanın kazanabileceği bir sanat kişiliği vardır. Eğitimin görevi de bu kişiliğin gelişmesi için gerekli olan ortamı düzenlemek olmalıdır. Sanat kişiliği olan, sanattan zevk alır. Sanat zevkinin bulunmadığı yerde, sanat olayları azalır ve sanat eserleri seyirci bulamaz. Bilindiği gibi yaratıcılık, sadece sosyal alanlar için değil, bütün bilim dalları için gereklidir. Daha fazla yaratıcı yetiye sahip mühendislerin, mimarların, doktorların vb. bulunduğu bir ülkede çağdaşlaşma süreci de o oranda hızlanabilecektir.

Öneriler

- Öncelikle sanat eğitiminin önemi, seminerlerle, panellerle, basın yoluyla velilere, öğrencilere ve topluma aşılmalıdır. Çevrede sanatsal faaliyetler artırılmalıdır. Sanata ve sanat eğitimine ilgi duyanlar desteklenmeli, teşvik edilmelidir.
- Sanat eğitimi derslerinin diğer dersler kadar önemli olduğu, hatta çizgi altı değil, çizgi üstü dersler olduğu, daha serbest bir ortamda yapılmasının gerektiği konusunda okul yöneticileri uyarılmalıdır.

- Milli Eğitim Bakanlığı, sanat eğitimi derslerinin, sadece sosyal alan öğrencilerinin dersleri veya seçmeli dersler olduğu yargısından kurtulmalıdır. Sanat eğitimi dersleri bütün öğrencilerin alması gereken derslerdir.
- Sanat ve sanat eğitimi ile ilgili yayınların sayısı okul kütüphanelerinde artırılmalı, bu alandaki süreli yayınlar izlenmelidir. Okullardaki sanatsal etkinlikler (sergi, tiyatro, konser vb.) artırılmalı, bu alandaki etkinliklerin yakından izlenmesi için öğrenciler teşvik edilmelidir.
- Sanat eğitimi ile sanatsal okuryazarlığa sahip bireyler yetiştirmek için ders programları yeniden gözden geçirilip genel amaçları yaratıcılık geliştirmeyi de amaçlayacak şekilde zenginleştirilmelidir.

Kaynakça

- Balcı, A. (1997). *Sosyal Bilimlerde Araştırma "Yöntem, Teknik ve İlkeler"*, (2. baskı). A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi. Ankara: 72 TDFO Bilgisayar-Yayıncılık San. Tic. Ltd. Şti.
- Baltacıoğlu, I. H. (1964). *Pedagojide İhtilal*. İstanbul: Anadolu Matbaası.
- Bell, K. (1997). *Creativity: A Mode Of Thinking*. Greenville, South Carolina: Home School Helper Is Published By Bob Jones University Pres,
- DeBord, K. (1997). *Child Development: Creativity In Young Children*. Raleigh, NC: North Carolina Cooperative Extension Service.
- Erbay, M. (2000). *Plastik Sanatlar Eğitiminin Gelişimi*. (2. baskı) İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Matbaası.
- Jeffus, S. (1999). Art, Creativity, & Invention. *Eclectic Homeschool Online-EHO*. Retrieved November 16, 2000 (de indirildi) from the World Wide Web: http://echo.org/features/art_creativity.htm.
- Karasar, N. (1994). *Bilimsel Araştırma Yöntemi. Kavramlar, İlkeler, Teknikler*, (5. Baskı). Ankara: 3A Araştırma Eğitim Danışmanlık Ltd.
- Kırışoğlu, O. T. (2002). *Sarıatta Eğitim*. (2. baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Ömeroğlu, E. (1990). *Anaokuluma Giden 5-6 Yaşındaki Çocukların Sözel Yaratıcılıklarının Gelişimine Yaratıcı Dramanın Etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Öncü, T. (1989). *Torrance Yaratıcı Düşünme Testleri ve Wartegg - Biedna Kişilik Testi Aracılığıyla 7-11 Yaş Çocuklarının Yaratıcılığı ve Kişilik Yapıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Bölümü, Gelişim Psikolojisi Anabilim Dalı, Ankara.
- Rıza, E. T. (2001). Creativity: A New Area in Educational Technology. *Sakarya Üniversitesi 1. Uluslararası Eğitim Teknolojileri Sempozyumu ve Fuarı Bildirileri, Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. (3) 133-146.

- San, I. (1977). *Sanatsal Yaratma, Çocukta Yaratıcılık*, Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- San, I. (1979). Yaratıcılık, İki Düşünme Biçimi ve Çocuğun Yaratıcılık Eğitimi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 12(1-4) 177-189.
- Sarı, H. (1998). *Lise Yöneticilerinin Sorun Çözmede Yaratıcılığı*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- SPSS (1993). *SPSS Training Introduction to SPSS for Windows*, Printed in the U.K. for SPSS INC.
- Sungur, N. (1988). *Yaratıcı Sorun Çözme Programının Etkililiği: EYT Öğrencilerine İlişkin Bir Araştırma*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Ankara.
- Sümbüloğlu, K. ve Sümbüloğlu V. (2000). *Biyoistatistik*. (9. baskı), Ankara: Hatiboğlu Yayınları.
- Süzen, D. (1987). *İlkokul 5. Sınıf Öğrencilerinde Yaratıcı Düşünme Yeteneği ile Benlik Kavramı Arasında İlişki*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Tezci, E. (2002). *Oluşturmacı Öğretim Tasarım Uygulamasının İlköğretim Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Yaratıcılıklarına ve Başarılarına Etkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Torrance, E. P. (1974). *Torrance Tests of Creative Thinking : Directions Manual and Scoring Guide, Verbal Test Booklet A*. Lexington, Massachusetts: Personnel Press, Inc.
- Torrance, E. P. (1995). *Why To Fly? A Philosophy Of Creativity*. New Jersey, Norwood: Ablex.
- Turgut, F. ve Baykul, Y. (1992). *Ölçekleme Teknikleri*. (ÖSYM Yayınları 1992-1) Ankara: METEKSAN Anonim Şirketi.
- Yavuz (Yavuzer), S. H. (1996). *Yaratıcılık*. (3. baskı) İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- Yontar (Toğrol), A. (1999). Yaratıcı Düşünme Testi Çizim Ürünü'nün Türk Örnekleminde Kullanımı. *Eğitim ve Bilim*. 23(112), 45-49.

Geliş	7 Temmuz 2003
İnceleme	14 Temmuz 2003
Düzeltilme	7 Kasım 2005
Kabul	22 Kasım 2005